

"הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך"
 הנביא מוכיח את עם ישראל על חטאיהם. עם ישראל הקריבו קרבנות ובאו לבית המקדש. אבל הנביא מוכיח ואומר: **אל תהפכו את עבודת ה' לעבודה טכנית ללא נשמה**. הקב"ה לא צריך את הקרבנות שלכם. הוא צריך את הלב שלכם. אתם צריכים לשנות את מעשיכם. ה' דורש מאיתנו שלשה דברים: 1. **עשות משפט** – שלא לשקר בדין. שמערכת היחסים שבין אדם לחברו תהיה מנוהלת כמו שצריך. ללא גזל וללא עושק החלשים והמסכנים בחברה. 2. **אהבת חסד** – לא רק עשייה בשורת הדין אלא גם לעשות לפנים משורת הדין. לגמול חסד לכל הנוקקים. **לאהוב** את החסד. 3. **הצנע לכת עם אלוהיך** – אין הכוונה רק להתלבש בצניעות אלא שכל עבודת ה' שלנו, שכל ההליכה עם ה', תעשה בצניעות. הנביא יוצא נגד אנשים שאת המצוות שלהם עשו לעיני כל כדי להראות שהם צדיקים. אין רצון ה' בכך. רצונו שעבודת ה' ומערכת היחסים שלך עם הקב"ה תהיה בצניעות. שירתת השמים שלך תהיה כנה ואמיתית.

הליכות | גדרי מצוות תלמוד תורה – א

מלכתחילה הדרך הראויה ללמוד תורה היא שכל אב ילמד את בנו את כל יסודות התורה עד שהבן יוכל להמשיך וללמוד בעצמו, שכן נאמר: "ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם". ואם האב אינו יודע ללמד בעצמו, עליו לדאוג לכך שבנו ילמד אצל אנשים אחרים, עד שידע את כל יסודות התורה.
 בנוסף למצווה של ההורים, ישנה מצווה מיוחדת לחכמי ישראל ללמד את העם תורה, שנאמר: "ושנתת לבניך". ודרשו חז"ל בספרי שגם התלמידים נקראים בנים, ומכאן שמצווה על תלמידי החכמים שבישראל ללמד את התלמידים תורה.
 אדם שאביו לא לימדו תורה, חייב כשיגדל לילך אצל חכמי ישראל וללמוד מהם תורה, שנאמר: "ולמדתם אתם ושמתם לעשתם".
 (מתוך 'פניני הלכה', ליקוטים א')

אני ודנית בכל ליל שבת לומדות ביחד את הפרשה.
 "תגידי", פונה אלי דנית, "משה רבינו היה עניו?"
 "בטח!" אני עונה, "כתוב במפורש 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם..'
 (במדבר יב, ג)
 "אם כך", היא שואלת, "איך הוא יכול לכתוב על עצמו בתורה "לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר יב, ז)? איזה מין עניו זה שכותב על עצמו שבחים?"
 "ענווה זה לא לחשוב שאני לא שווה כלום", ענית. "אדם שיש בו כוחות והוא אומר שאין בו כלום – זו ענווה פסולה. אדם לא צריך לזלזל בעצמו ולומר שהוא לא שווה כלום. ההפך הוא הנכון. יש בי המון כוחות וכשרונות. אבל אין לי סיבה להתגאות בהם כי הם מאת ה'. הדמויות העצומות שמהן אנו לומדים ענווה הן: אברהם אבינו, משה רבינו, דוד המלך ועוד. אלו דמויות עצומות, שהיו מלאי ממון, עוצמה ותורה, ואף על פי כן – לא התגאו, וייחסו הכל לקב"ה."
 "עכשיו אני מבינה למה אין מה להתגאות", המשיכה דנית. "אם למשל, את יתרו חכמה או יפה ממישהי אחרת – זה לא בגללך, אלא בגלל שה' נתן לך את המתנה הזאת ולא לה! אז מה יש להתגאות?! זה לא שלך. וכמו שהוא נתן לך הוא יכול גם לקחת".

אבא שלי ישב על הספה והקשיב לדברים. "אני שומע את הדיון שלך ונזכר בדבר מעניין. בתנ"ך המילה ענוים מוחלפת רבות במילה עניים. יש קשר בין שתי המילים. עוני ועושר אינם נמדדים בשאלה כמה כסף יש לאדם. אדם שנחשב לעשיר רק בגלל שיש לו מיליון דולר יותר מחברו אינו עשיר באמת. ברגע שחברו יעקוף אותו הוא כבר לא יהיה עשיר. זה לא עשיר באמת. כשחז"ל שואלים 'איזהו עשיר', הם שואלים שאלה עקרונית. מיהו עשיר שלא תלוי באף אחד אחר? חז"ל עונים שהעשיר הוא השמח בחלקו. עשיר זה לא אדם שיש לו הרבה כסף, אלא אדם ששמח במה שיש לו. כך גם עני – זה לאו דווקא אדם שאין לו, אלא אדם שחי בתחושה שאין לו כלום.
 עניו אמיתי חי בתודעה שהוא עני – שאין לו כלום מצד עצמו והכל מאת ה'. הוא יכול להיות עשיר גדול, אבל העושר אינו גורם לו להתגאות. כך העניו מסתכל על מאמציו והישגיו – הם אינם משהו מיוחד אלא ביצוע חובותיו. ממילא אין במה להתגאות".

שלושה סימנים באומה זו: רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים. (יבמות עט.)